

ÍRÁN: ŽIVOT ZA ZÁVOJEM

ULTRAKONZERVATIVNÍ REŽIM SE JE SNAŽÍ ZASTRAŠIT. ÍRÁNSKÉ ŽENY SI PŘESTO VYTVÁŘEJÍ VLASTNÍ SVOBODNÝ PROSTOR. ŠKODA JEN, ŽE VE VÝSLEDKU ŽIVOT V ÍRÁNU PŮSOBÍ DOST BEZNADĚJNĚ. A TO PRO VŠECHNY.

Text: ÁNGELA RODICIO
Foto: LINDA DORIGO

„Ani když se dívky sejdou v tělocvičně, aby si zahrály volejbal, nesmějí odkládat šátek, který jim zakrývá vlasy.“

V parku Mashhad tráví volný čas mládež a rodiny s dětmi.

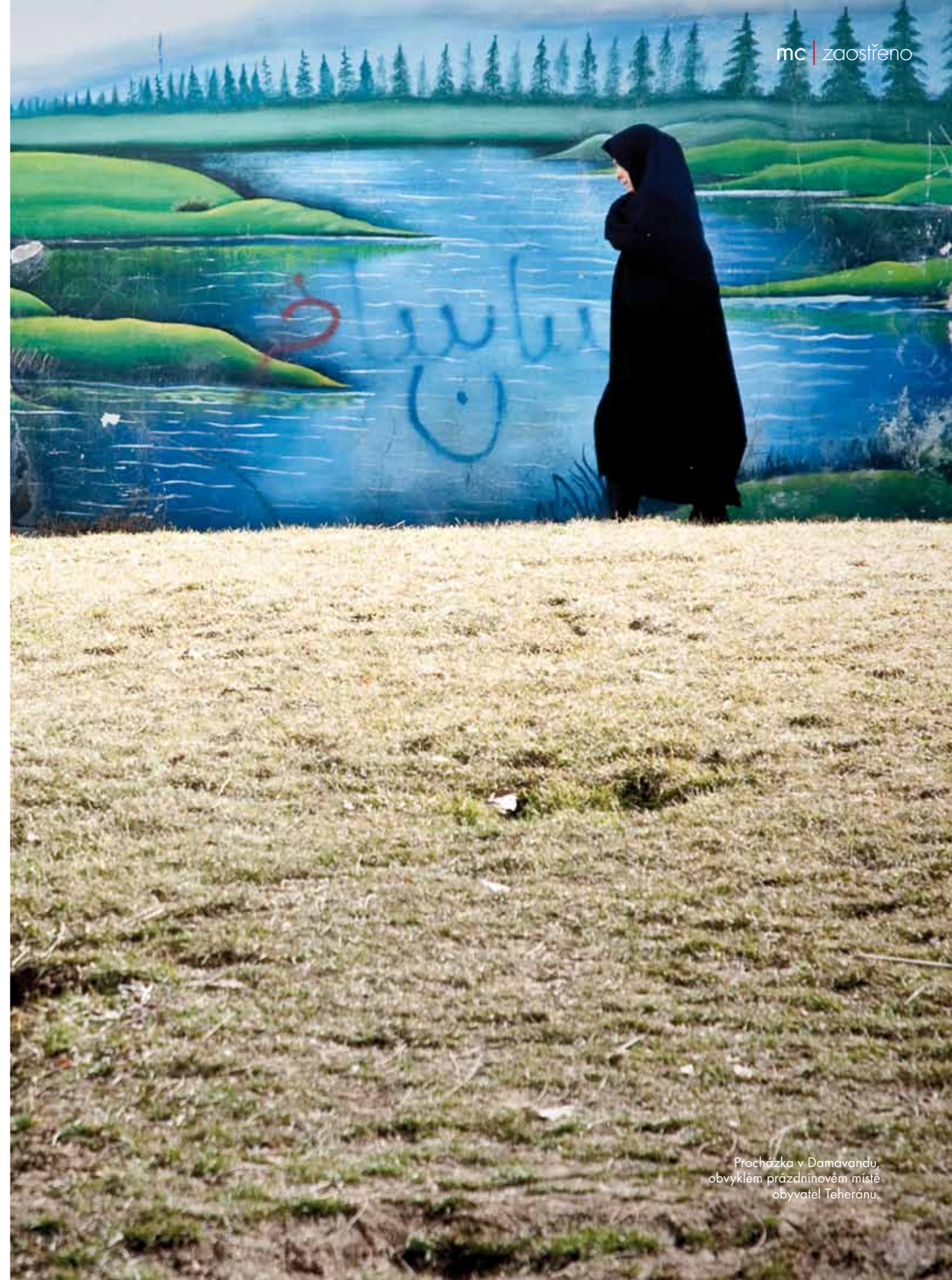
JEDNA ZEMĚ, DVĚ RŮZNÉ REALITY. Jen jedna z nich je skutečná, zároveň však také omezená a klaustrofobická. Neliší se od té naší a lidé ji žijí uvnitř svých domovů. Běžné oblečení, soužití, běžný přístup ke všemu, co zahrnuje dnešní moderní svět, přístup k internetu i satelitní televizi. Hraničním pásmem jsou domovní dveře. Za nimi číhá virtuální svět. Jeden krok ze dveří stačí, abyste se ocitli ve středověku. Jeden krok a propadnete se do šeré minulosti, která na veřejnosti halí Íránky do černých hábitů a temných hidžábů. Každodenní život obaluje čern, jako by svět nikdy neznal škálu barev. A zatímco domovy Íránců hýří barvami, mimo něj existuje jen svět černé – a černé.

Dvě třetiny obyvatel sedmdesátimilionového Íránu (dřívější Persie) nepřekročily věkovou hranici třiceti let. Jinak řečeno, přes čtyřicet milionů lidí nezažilo revoluci, která v roce 1979 skoncovala s monarchií a nastolila islámský režim. Pouhé tři týdny tehdy navždy změnily Írán, Íránce, i celý svět.

ČERNÁ, KAM SE PODÍVÁŠ

Většina mezinárodních letů mířících do Íránu přistává v noci. Pár minut před opuštěním letadla se pasažérky připravují: mizejí za rouškami, závoji, šátky, a černými čádky. Ačkoliv barvené kadeře jsou k vidění stále častěji, vlasy obecně patří do „zakázané zóny“. Následuje tedy hromadné gesto, stejně mechanické jako dýchání – posunout pokrývku hlavy tak, aby nic nežádoucího nebylo vidět. Odpor vůči gravitačnímu zákonu je však marný, šátky zatvrzele kloužou dolů, jako by se snažily dát kšticí volnost. Je to další hranice, tentokrát přímo na ženských hlavách. Černý symbol Íránu.

Naše kultura černé přikládá různé významy, většinou negativní. Temnota, pohlcené světlo. Černá nemá odpovídající barevný protějšek. Černá je barva ilegality, dominuje kriminálnímu a násilnickému prostředí. Spojuje se s ní smutek, melancholie, neštěstí i zloba. Načerno pracujete pro zisk někoho jiného, černý humor si dělá legraci z utr-

Procházka v Damavandu, obvyklém prázdninovém místě obyvatel Teheránu.

Shromáždění při příležitosti oslavy náboženského svátku Tasúa v Tabrízu. Děti mají barvy povoleny.

pení. Íránci jsou jejímu psychologickému působení vystaveni nepřetržitě, najdete ji všude: na plavkách i na nepřeborném množství uniformních hábitů, které se sbíhají k modlitbám v mešitách. V roce 2009 se zablýsklo na lepší časy: proti konzervativní černé se postavilo tajné, ale masové opoziční hnutí, takzvaná „zelená revoluce“, a Teherán zažil největší manifestace od převratu v 70. letech. Nic se však nezměnilo.

Mezi soukromým a veřejným prostorem, barvami a černí, domovem a ulicí neexistuje žádná přechodová zóna. Potřeba vytvořit si alespoň malý svobodný prostor dává fantazii Íránců křídla: originálních způsobů, jak toho dosáhnout, existuje nespočet. Mladí lidé se dorozumívají pomocí papírků, diskrétně si smlouvají schůzky, nezřídka završené oficiálním vztahem. První schůzka se odehraje v domě někoho z nich. Není výjimkou, že se intimní vztah naváže hned při prvním setkání.

SEZNAMTE SE ZTRACENOU GENERACÍ VE SPÁLENÉ ZEMI.

Davy mladých Íránců postrádají jakoukoli budoucnost. Drogy putující na nejrůznější místa světa ze sousední země bez zákonů, Afghánistán, se téměř vždy pašují přes Írán. Gram heroinu nebo opia je levnější než krabička cigaret a jeho užívání roste geometrickou řadou. Nezaměstnanost je vysoká, oficiální statistiky uvádějí deset procent, reálné odhady mluví až o třiceti, protože jednoduše není co dělat. Společného života s partnerem se mladí lidé dočkají jen obtížně: minimální věk pro uzavření sňatku je v Íránu 18 let u mužů a 16 u žen, jenže kvůli ekonomické krizi a přísným zákonům je skutečnost jiná. Lidé se berou stále později, protože si nemůžou dovolit společné bydlení. Cena za čtvereční metr bytu tu odpovídá částkám běžným v Londýně nebo Paříži. Sňatků ubývá, lidé to řeší tak, že bydlí s rodiči. Když už se vezmou, jejich vyhlídky nedostávají o nic radostnější rozměr. Manželství obvykle nepřezijí první tři roky. Jediné, co je na této situaci „moderní“, je fakt, že 80 % rozvodů iniciují ženy. Podle nedávné studie Univerzity Šahída Beheštího bývají nejčastější příčinou chudoba, nezaměstnanost, drogová závislost a sexuální nesoulad. Řešení oficiálních autorit jsou přibližně stejně groteskní jako povinnost snoubenek nastudovat si před svatbou knihu, podle níž je žena mimo jiná doporučena „povinná tvarovat si obočí do ladného oblouku a mluvit libozvučným hlasem“. Skutečný život se odehrává v ilegality. ■

Pokud se ženy v Íránu vůbec k nějaké práci dostanou, jde nejčastěji o tradiční tkaní koberců.

